

Projekt Strategii Polityki Senioralnej Miasta Jordanowa

na lata 2019-2024

„Projekt strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa” powstał jako efekt projektu Fundacji Kultury Chrześcijańskiej „Znak” z Krakowa pn. „Aktywni seniorzy w akcji”.

PROJEKT DOFINANSOWANY ZE ŚRODKÓW:

Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014-2020

ASOS 2014-2020

**Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej
Osób Starszych na lata 2014-2020**

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

JORDANÓW 2018

Zgodnie z „Załoženiami Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020” polityka senioralna stanowi ogół celowych działań organów administracji publicznej wszystkich szczebli oraz innych organizacji i instytucji, które realizują zadania i inicjatywy kształtujące warunki godnego i zdrowego starzenia się¹.

Podczas pracy nad tym dokumentem Autorom przyświecała idea Aktywnej i Zdrowej Starości (Active and Healthy Ageing), którą promuje Unia Europejska. Jej założenia zawarto w *Białej Księdze na temat zdrowego starzenia się*². Jest to interdyscyplinarny dokument, zawierający rekomendacje dotyczące sposobu budowania zdrowej i aktywnej starości oraz usprawnienia polskiego systemu opieki nad osobami w podeszłym wieku.

Najbliższy przekonaniom Autorów dokumentu model polityki społecznej w odniesieniu do ludzi starszych przedstawia B. Szatur-Jaworska³. W modelu tym (nazwanym „wzorem dobrej starości”), proponuje uwzględnić:

- wszechstronne przygotowanie do starości;
- pozytywne rozwiązywanie kryzysów rozwojowych i sytuacyjnych;
- bogate uczestnictwo społeczne;
- więcej naturalnych, a mniej patologicznych procesów w biologicznym starzeniu się;
- stosunki rodzinne oparte na zasadzie solidarności i partnerstwa;
- aktywność w instytucjach systemu politycznego;
- dobre warunki życia.

Każdy z zawartych w „Projekcie strategii” celów można przypisać przynajmniej jednemu z elementów tego modelu.

¹Przypis Uchwała Rady Ministrów nr 238 z dnia 24grudnia 2013 r.

²B.Smoliński, F.Raciborki, *Zdrowe Starzenie się: Biała Księga*, Warszawa, 2013

³B. Szatur-Jaworska, *Ludzie starzy i starość...*, s. 134-136.

WSTĘP

„Projekt strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa” powstał jako efekt projektu Fundacji Kultury Chrześcijańskiej „Znak” z Krakowa pn. „Aktywni seniorzy w akcji”, dofinansowanego ze środków Rządowego Programu na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych (ASOS) na lata 2014-2020.

Autorami „Projektu strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa na lata 2019 – 2024” jest zespół roboczy złożony z radnych Miejskiej Rady Seniorów oraz osób reprezentujących Urząd Miasta, a także lokalne instytucje i organizacje. Dokument ten wpisuje się w art. 5c „Ustawy o samorządzie gminnym”⁴ poświęcony gminnym radom seniorów, gdzie określa się charakter rad jako: konsultacyjny, doradczy i inicjatywny. „Projekt strategii” jest jedną z inicjatyw Miejskiej Rady Seniorów.

Wypracowane propozycje zapisanych w dokumencie celów i działań przedstawiono do konsultacji szerokiemu gronu jordanowskich seniorów podczas środowiskowych spotkań. Moderację spotkań i konsultacji oraz opracowanie „Projektu strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa” zrealizowała Anna Miodyńska.

Jako podstawę diagnostyczną dla obszarów rozwoju polityki senioralnej oraz jej celów wykorzystano:

- wyniki badania przeprowadzonego przez zespół roboczy działający przy Miejskiej Radzie Seniorów w Jordanowie w ramach projektu „Aktywni seniorzy w akcji” realizowanego w ramach ASOS przez Fundację Kultury Chrześcijańskiej ZNAK. Za merytoryczną stronę diagnozy odpowiadał Grzegorz Demel z Fundacji „Znak”, zawodowy badacz, autor załączonego do Projektu Strategii „Raportu z diagnozy sytuacji, potrzeb i potencjału osób starszych w Jordanowie”,
- dane zawarte w „Strategii Rozwoju Miasta Jordanowa na lata 2014-2020 z horyzontem długoterminowym do 2030 roku”,
- dane zawarte w „Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Jordanowa na lata 2016-2022”,
- dane zawarte w „Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych”,

⁴Dz.U.2018.0.994 t.j. - Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym

- wiedzę radnych Miejskiej Rady Seniorów w Jordanowie (powołanej Uchwałą Nr XXXVI/329/2018 Rady Miasta Jordanowa z dnia 26.03.2018 r.) o sytuacji osób starszych w ich otoczeniu.

Cele „Projektu strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa” na lata 2019 - 2024” wpisują się w cele zapisane w strategiach dla tego dokumentu nadrzędnych, są nimi:

- „Założenia Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020”,
- „Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego na lata 2011-2020”,
- „Strategia Rozwoju Miasta Jordanowa na lata 2014-2020 z horyzontem długoterminowym do 2030 roku”,
- „Gminny Program Rewitalizacji Miasta Jordanowa na lata 2016-2022”,
- „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jordanowa na lata 2014-2020”.

JAK CZYTAĆ PROJEKT STRATEGII?

Dokument składa się z dwóch części:

część I pokazuje główne problemy i formułuje cele, które są odpowiedzią na te problemy,

część II proponuje konkretne działania zaradcze oparte o lokalne zasoby i komplementarne wobec działań wymienionych w dokumentach nadrzędnych.

Część I: obszary i cele polityki senioralnej dla miasta Jordanowa

Zapisano tu cele o charakterze operacyjnym, wychodząc z założenia, że celem misyjnym i strategicznym jest poprawa jakości życia seniorów w mieście. Głównymi adresatami tej części są Burmistrz i Rada Miasta Jordanowa. Innymi adresatami są działające na terenie miasta: instytucje kultury i oświaty, zakłady opieki zdrowotnej, organizacje pozarządowe oraz przedsiębiorcy.

Część II: rekomendowane działania

Opisane w tej części propozycje działań nie stanowią zamkniętego katalogu. Są punktem wyjścia do dalszej pracy Rady Miasta oraz lokalnych instytucji i organizacji w zakresie przyjętych w celów. Zatem rekomendowane działania:

- stanowią przedmiot szczegółowych dyskusji w grupach podmiotów odpowiedzialnych za ich realizację,

- stanowią inspirację dla projektów i programów, które mogą być realizowane na terenie miasta i gminy przez wszystkie sektory,
- stanowią podstawę do wypracowania narzędzi monitoringu i ewaluacji oraz wskaźników realizacji każdego z celów.

WDRAŻANIE STRATEGII

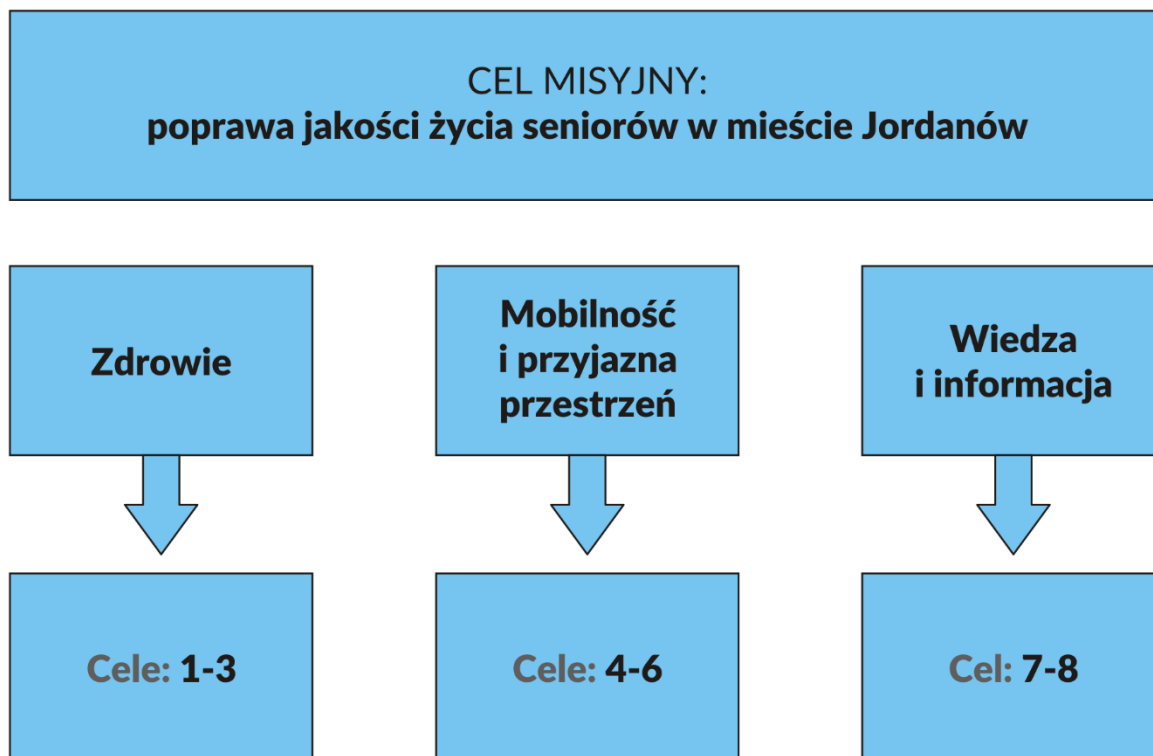
Autorzy „Projektu strategii polityki senioralnej miasta Jordanowa” liczą, że po przyjęciu dokumentu przez Radę Miasta zostanie uchwalona, a następnie wdrożona, „Strategia polityki senioralnej miasta Jordanowa na lata 2019-2024”.

Dla twórców tego dokumentu najważniejsze jest jego praktyczne zastosowanie. Z szerokiego wachlarza potrzeb i oczekiwań wybrano te, na które w opinii Autorów można odpowiedzieć dzięki lokalnym możliwościom: finansowym, instytucjonalnym, infrastrukturalnym oraz kulturowym i społecznym. Źródłami finansowania rekomendowanych działań mogą również być środki pozyskiwane przez samorządowe instytucje kultury i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej oraz przez organizacje pozarządowe (tu szczególnie: Program Fundusz Inicjatyw Obywatelskich oraz Rządowy Program na rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych na lata 2014 – 2020), a także środki darczyńców.

CZĘŚĆ I

OBSZARY I CELE POLITYKI SENIORALNEJ MIASTA JORDANOWA

Miejska Rada Seniorów z Jordanowa podczas spotkań roboczych zaproponowała 3 obszary rozwoju polityki gminnej na rzecz seniorów oraz cele i przykłady działań w tych obszarach.

OBSZAR: **ZDROWIE**

Ten obszar obejmuje zarówno dostęp do usług medycznych i opiekuńczych jak i szeroko rozumianą profilaktykę. Mieszczą się tu także zagadnienia związane ze wsparciem dla rodzin, które opiekują się niesamodzielnymi seniorami. Cele z tego obszaru korespondują z zapisami „Strategii Rozwoju Miasta Jordanowa na lata 2015–2022 z horyzontem długoterminowym do 2030”, „Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Miasta Jordanowa” oraz „Gminnego Programu Rewitalizacji”.

Wśród celów wskazanych w „Strategii Rozwoju Miasta” warto przytoczyć cel 3.3 „Rozwój potencjału społecznego” i zawarte tam zadanie nr 1 „Wsparcie osób starszych” oraz cel 3.4 „Wysoka jakość innych usług publicznych” i zawarte tam zadanie nr 1 „Działania mające

na celu przybliżenie dostępności specjalistycznych gabinetów lekarskich w ramach NFZ oraz praktyk prywatnych”.

Cele z tego obszaru są także zbieżne z zadaniami wskazanymi w „Miejskiej Strategii rozwiązywania problemów społecznych” w zakresie celu operacyjnego I.2 „Wspieranie osób i rodzin w przewyciężaniu trudnych sytuacji życiowych”. Są to następujące zadania:

- zadanie I.2.2 „Tworzenie warunków do istnienia grup wsparcia dla różnych odbiorców, według zdiagnozowanych potrzeb”,
- zadanie I.5.2 „Wspieranie procesu rehabilitacji zdrowotnej i społecznej osób starszych i niepełnosprawnych”,
- zadanie I.5.4 „Rozwijanie systemu opieki nad osobami starszymi w celu pozostawienia ich w środowisku naturalnym”,
- zadanie II.2.1 „Prowadzenie i promocja działań z zakresu profilaktyki zdrowia, np. bezpłatne badania okresowe dla różnych grup mieszkańców”.

Cel 1

Usprawnienie systemu przyjęć do lekarzy specjalistów w przychodni w mieście i poza nim.

„Strategia Rozwoju Miasta” przewiduje rozszerzenie zakresu specjalistycznych usług medycznych w Jordanowie. Bardzo liczna grupa osób starszych korzysta z pomocy lekarzy specjalistów poza miastem. Respondenci wskazują na długi czas oczekiwania na wizytę zarówno w Jordanowie jak i w innych ośrodkach. Zwracają uwagę także na trudności z rejestracją do zakładów opieki zdrowotnej w innych miastach oraz z dojazdem (np. do Suchej Beskidzkiej i do Krakowa).

Cel 2

Zwiększenie liczby seniorów, którzy uczestniczą w działaniach z zakresu edukacji i informacji prozdrowotnej.

Na wagę profilaktyki wskazują niemal wszyscy respondenci, przy czym stosunkowo niewielu z nich systematycznie bierze udział w zajęciach usprawniających. Wynikać to może z niewystarczającej informacji i zachęty oraz/lub z trudnościami w dotarciu na zajęcia. Na wagę tego celu zwróciło uwagę bardzo wielu uczestników konsultacyjnych spotkań otwartych.

Cel 3

Zwiększenie liczby opiekunów spokrewnionych z niesamodzielnymi seniorami, którzy skorzystają z różnych form wsparcia.

W zgodnej opinii zarówno respondentów jak i członków Rady Seniorów oraz ekspertów rodzina stanowi optymalne otoczenie opiekuńcze dla niesamodzielnych seniorów. Jednocześnie opieka ta stanowi często duże obciążenie psychiczne i finansowe. Respondenci zgłaszali potrzebę różnorodnych form wsparcia dla rodzin: od szkoleń i doradztwa po krótkie wizyty odciążające domowników. Tu także pojawił się pomysł powołania i prowadzenia przez instytucję lub organizację społeczną wolontariatu „Senior-seniorowi”.

OBSZAR: MOBILNOŚĆ I PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ

Ten obszar dotyczy jakości i dostępności przestrzeni publicznych dla seniorów, ale także zagadnień związanych z samodzielnym przemieszczaniem się na małe i większe odległości na terenie miasta. „Gminny Program Rewitalizacji” wyznacza kierunki działań, z którymi są zgodne cele w tym obszarze:

- 3.1 „Poprawa estetyki i funkcjonalności Miasta jako przestrzeni przyjaznej mieszkańcom i jego gościom”,
- 3.2 „Zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców”,
- 3.3 „Stworzenie przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego i rekreacji”.

Cel 4

Zwiększenie możliwości przemieszczania się seniorów na trasach peryferia - centrum miasta.

Wskazywano w badaniach na trudności z docieraniem z peryferii do centrum miasta na wydarzenia kulturalne. Wiele niezmotoryzowanych osób czuje się z tego uczestnictwa wyłączone.

Cel 5

Poprawa jakości ciągów pieszych w mieście pod kątem potrzeb osób starszych.

Respondenci nisko oceniali swoje poczucie bezpieczeństwa i komfortu przy korzystaniu z ulic i chodników poza Rynkiem.

Cel 6

Stworzenie otwartego dla wszystkich seniorów miejsca integracji i rekreacji.

Mimo, że jordanowscy seniorzy spotykają się systematycznie w dwóch obiektach, jest potrzeba miejsca integrującego to środowisko i stwarzającego możliwości dla inicjatyw międzypokoleniowych. Miejsca pozwalającego starszym osobom, w szczególności samotnym, na przebywanie w przyjaznym otoczeniu.

OBSZAR: WIEDZA I INFORMACJA

Chodzi tu o umożliwienie seniorom dotarcia do potrzebnych informacji drogą cyfrową lub inną, np.: bezpośrednio od osób kompetentnych (telefon, osobiście) czy poprzez materiały drukowane. Mamy na myśli nie tylko dotarcie do różnych zasobów informacji i wiedzy, ale też rozumienie tych treści i dzielenie się nimi. Zapisanym w „Założeniach Długofalowej Polityki Senioralnej w Polsce na lata 2014-2020” celem ogólnym w obszarze aktywności edukacyjnej, społecznej i kulturalnej jest wspieranie idei uczenia się wśród osób starszych i aktywizowanie do działań obywatelskich i społecznych. W „Strategii Rozwoju Miasta” mówi się o tym w celu 3.4 „Wysoka jakość innych usług publicznych w zadaniu pod nazwą: e-Edukacja - Podniesienie poziomu wiedzy mieszkańców oraz pracowników administracji publicznej z zakresu technik oraz narzędzi informacji i komunikacji”.

Cel 7

Zwiększenie efektywności obiegu informacji dotyczących spraw seniorów w mieście.

We wnioskach z badań pojawia się problem braku skutecznego przepływu informacji i docierania z informacją do osób starszych (zwłaszcza w kontekście niskich kompetencji seniorów w zakresie korzystania z Internetu). Sygnalizowana jako wniosek z badań, oraz pojawiająca jako jedna ze słabych stron w wyzwaniach rozwojowych miasta (patrz: „Strategia Rozwoju Miasta”), bierność obywateli może mieć związek z nieefektywnym obiegiem informacji.

Podczas spotkań otwartych seniorzy zgłaszali potrzebę stałego miejsca, gdzie będą mogli znaleźć informacje do nich adresowane.

Cel 8

Zwiększenie liczby seniorów umiejących pozyskać potrzebne informacje drogą cyfrową i telefoniczną, a także bezpośrednio od kompetentnych osób.

Badania ankietowe pokazują niski poziom wiedzy seniorów o możliwościach, jakie są im dostępne, należnych uprawnieniach, pomocnych instytucjach. Zarówno miejskie instytucje kultury jak i powstające centrum społeczne (patrz: Gminny Program Rewitalizacji) mogą być miejscami zdobywania wspomnianych kompetencji.

CZĘŚĆ II

REKOMENDOWANE DZIAŁANIA

OBSZAR: **ZDROWIE**

Cel 1

Usprawnienie systemu przyjęć do lekarzy specjalistów w przychodni w mieście i poza nim.

Rekomendowane działania:

- 1.1 Wprowadzenie systemu weryfikacji terminów wizyt (np.: poprzez telefony/sms potwierdzające wizytę, powiadamianie o pojawiających się wolnych terminach, wydawanie opiekunom MOPS recept dla ich podopiecznych bez kolejki).
- 1.2 Pomoc udzielana w przychodni zainteresowanym seniorom w zakresie informacji o miejscach i godzinach przyjęć lekarzy specjalistów spoza miasta oraz pomoc w telefonicznej /internetowej rejestracji do tych specjalistów.

Cel 2

Zwiększenie liczby seniorów, którzy uczestniczą w działaniach z zakresu edukacji i informacji prozdrowotnej.

Rekomendowane działania:

- 2.1 Zaplanowanie i realizacja długofalowego programu edukacji prozdrowotnej wraz z kampanią promocyjną zachęcającą seniorów do uczestnictwa w tym programie.
- 2.2 Zaplanowanie i realizacja spójnego programu zajęć pomagających zachować dobrą kondycję fizyczną i psychiczną wraz z kampanią promocyjną zachęcającą seniorów do uczestnictwa w tych zajęciach.

Cel 3

Zwiększenie liczby opiekunów spokrewnionych z niesamodzielnymi seniorami, którzy skorzystają z różnych form wsparcia.

Rekomendowane działania:

- 3.1 Zbudowanie i zrealizowanie kampanii informującej o dostępnych usługach opiekuńczych (np.: o opiece wytchnieniowej, turnusach wyjazdowych, opiece całodobowej i innych).

- 3.2 Zbudowanie spójnego, włączającego lekarzy i inne podmioty, systemu informacyjno – konsultacyjnego wspomagającego rodziny niesamodzielných seniorów.

OBSZAR: MOBILNOŚĆ I PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ

Cel 4

Zwiększenie możliwości przemieszczania się seniorów na trasach peryferia - centrum miasta.

Rekomendowane działania:

- 4.1 Zbadanie potrzeb osób starszych w zakresie przemieszczania na trasach peryferia - centrum miasta i wskazanie najpilniejszych.
- 4.2 Wybór i pilotaż środka transportu, jaki można uruchomić (najważniejsze trasy, odpowiednie godziny).

Cel 5

Poprawa jakości ciągów pieszych w mieście pod kątem potrzeb osób starszych.

Rekomendowane działanie:

- 5.1 Opracowanie z udziałem seniorów mapy barier architektonicznych w mieście wraz ze wskazaniem kolejności ich usuwania.

Cel 6

Stworzenie otwartego dla wszystkich seniorów miejsca integracji i rekreacji.

Rekomendowane działania:

- 6.1 Wypracowanie wspólnie ze środowiskiem seniorów kryteriów i zasad, według których to miejsce - zaplanowany w „Gminnym Programie Rewitalizacji” obiekt – może odpowiadać na potrzeby środowiska seniorów.
- 6.2 Stworzenie miejsc dla rekreacji seniorów w przestrzeni miejskiej (np.: siłownia na świeżym powietrzu).

OBSZAR: **WIEDZA I INFORMACJA**

Cel 7

Zwiększenie efektywności obiegu informacji dotyczących spraw seniorów w mieście.

Rekomendowane działania:

- 7.1 Uruchomienie w „Echu Jordanowa” strony informacyjnej dla seniorów.
- 7.2 Wypracowanie przez instytucje i organizacje lokalne wspólnego systemu zachęcania seniorów do udziału w ofercie kulturalnej i edukacyjnej (mogą to być: stałe miejsca w mieście, gdzie informacje takie można znaleźć, rozpoznawalne i czytelne ulotki z ofertą adresowaną do seniorów a realizowaną przez różne podmioty, wsparcie „tub informacyjnych” takich jak: relacje sąsiedzkie, ogłoszenia parafialne, szkoły (np. ulotka dla babci/dziadka), tablice ogłoszeń w wioskach, sklepy wiejskie i inne).

Cel 8

Zwiększenie liczby seniorów umiejących pozyskać potrzebne informacje drogą cyfrową i telefoniczną, a także bezpośrednio od kompetentnych osób.

Rekomendowane działania:

- 8.1 Kursy/doradztwo związane z narzędziami służącymi zdobywaniu potrzebnych informacji drogą cyfrową.
- 8.2 Kursy/doradztwo związane z bezpieczeństwem (fizycznym, finansowym) osób starszych.
- 8.3 Uzupelnienie kompetencji pracowników sfery publicznej o umiejętności informowania/komunikowania się z osobami starszymi (z różnymi deficytami wynikającymi z wieku).
- 8.4 Uruchomienie telefonu wsparcia codziennego dla seniorów.